

Prof. Deddens heeft inderdaad op een rondvraag van hervormde zijde (inzake het ontwerp kerkenordening) één brief geschreven, die meteen in ons blad gepubliceerd is. Hij deed dat, mede op aandringen van de zijde zijner collega's. En gaf daarin kloek en schriftuurlijk geluid. We waren er blij mee.

't Lijkt me nogal anders dan de Bos deed. Maar daar twisten we niet over. Wil soms de Haagse synode ook ons advies, of onze meening vragen? Ze kan die dadelijk krijgen, net als prof. Deddens deed: per brief, dadelijk te publiceren. We verheugen ons, dat ook deze schrijver zich verblijdt over schriftelijk contact.

We hebben dat, naar men weet, aangeboden. Zelfs met opening van de mogelijkheid (daarna) van mondeling gesprek. Veel meer dus, dan prof. Deddens, wijselijk, gaf aan die hervormde instantie.

K. S.

Broeders vragen antwoord

In „De Roeper” — ik heb het blad in welken niet toegezonden gekregen, thans wel een nr — klaagt iemand dat K. S. zijn broeders niet antwoordt.

In hetzelfde nummer schrijft nog een ander klagend. Maar de één heet „O. E. K.”.

De ander „WEST”.

In de lijst van redactie en medewerkers kunnen we die namen niet terugvinden.

Als broeders van een broeder antwoord willen hebben, best. Maar dan dezen keer: eerst hun echten naam. Dan weten we meteen, of 't hun ernst is met elk sinnetje.

K. S.

Het Schriftbewijs bij niet-theologen

Wee de kerkelijke samenleving, die (we volgen even de dwaze indeeling) om Schriftbewijs roept in haar kwaliteit van kerk als instituut, doch er niet om roept in kwaliteit van kerk als organisme. Wee de kerk, die inzake Schriftbewijs als „instituut” hard als staal is, doch als „organisme” zacht als elastiek.

In de dagen, toen de heeren van de V. U. — Grosheide klagend over gebrek aan Schriftbewijs, en Hepp peuterend aan een „tekst” van Jesaja over de gemeene gratie om er een proeve van te geven — het hooge belang van Schriftbewijs voor het publiceren van kerkelijk-institutioneel-dogmatisch-confessionele inzichten betoogden, klagende over hun „tegenstanders”, en zelf hun eigen „proeven” daarvan (de mislukte) neerleggende in het praedivies Ridderbos-Polman en in de (thans bij de apocriefe literatuur opgeborgen) verzekerde brieven van Grosheide inzake „cand. Schilder”, in die schoone dagen van „sjuicht en rucht” erop in haken, hebben we er alles en nog wat van gehoord: Schriftbewijs! Schriftbewijs gevraagd!

We vonden het best. We vonden het noodig. We vonden daarom hun praedivies allemaal zoo lichtig in elkaar getimmerd. We ergerden ons niet aan hun vraag om Schriftbewijs, doch ergerden ons wel eraan, dat zij met die vraag niet aan boord kwamen bij de niet-theologische faculteiten der V.U., die deels van het Schriftbewijs niet veel terecht brachten, en ook niet veel zich erom schenen te bekommeren, maar toch bleven roepen om kerkoraden als lid der Vereniging voor instandhouding der V.U. Om maar te zwijgen van de oprindende sympathisanten van oecumenische bewegingen, enz.

Maar we moeten ook tegenwoordig nog al vaak terugdenken aan Grosheide's roep (in kerkbodes) om Schriftbewijs en Hepp's procrustusbed voor Jesaja, uit wien gemeene-gratie-teksten moesten geperst worden (zijn studenten zullen hem dezen keer dit stukje wel laten lezen, al krijgt hij verder in De Reformatie niet zoo vaak een heurt, als hij schijnt te suggereren).

Laat ons mogen wijzen op de mooie artikelen die de Heer P. Groen voor ons blad schreef over het C.N.V., loopende in het gareel der roode vakbeweging. Even scherp-zakelijk als waarmee de Heer Groen destijds de uitwerppapieren-Nauta uiteenrafelde (en daar hebben al onze mensen als kerkmensen van genoten), even duidelijk en zakelijk wijst hij aan, dat de leiding van het C.N.V. voor 't inslaan van nieuwe, anti-Kuyperiaansche wegen, er maar zoo wat met de muts naar gooit, als 't erop aankomt, die nieuwe inzichten glad te strijken met 't strijkijzer van een quasi-Schriftbewijs. En ik vrees, dat niet al onze kerkmensen dezen keer even blijmoedig de artikelen van broeder Groen zullen volgen. Het raakt het C.N.V. Maar ik wil hen vragen: weerleg die artikelen of — buik het hoofd. Het moet niet kunnen gebeuren, dat we met het Schriftbewijs secuur omgaan in kwesties van onderstelde wedergeboorte of gemeene gratie (de „kerk als instituut”) en ineens slordig er mee omspringen in kwesties van A.R. politiek, C.N.V., en was dies meer zij (de „kerk als organisme”).

Als we het Schriftbewijs van de leiding van het C.N.V. niet serieus toetsen, of, indien wij het ondeugdelijk vonden, schouderophalend zouden zeggen: nu ja, dat is zoo erg niet, het raakt tenslotte maar een sociale kwestie, dan zijn we weg. Dan gaan ook wij de kerk als organisme een elasticiteit verlenen om van te ijzen, om mekaar met ik weet niet hoeveel pathos achterna te rijden met Schriftbewijs-technische praestaties als het door De Roeper overgenomen ius-taliois-betooq van Utrecht-Noord-West. De M. de Goede heeft inzake het Schriftbewijs het Amersfoortsche Rapport-samenspreking getracht te beoordeelen. Dat was zijn recht. Ik heb hem daarop geantwoord. Naar ik meen, spreekt hij ook voor het C.N.V. Wij nodigen hem uit, ook eens het Schriftbewijs van de C.N.V.-leiding zóó indringend te bekijken als hij het Amersfoortsche besluit deed. Het eene raakt „de kerk als instituut”. Het andere „de kerk als organisme”.

We zijn gelukkig van die malle onderscheiding af: federeen onder ons weet nu wel, dat het organische leven der kerk geen kerk maakt. Net zoo min als het organische in honderd wilde zebra's een kudde maakt met en in een stal.

Maar de prijsgeving van dit onderscheid van kerk-als-dit en kerk-als-dat betekent: dat we nu het Schriftbewijs

over heel de linie grondig moeten meenen en de pogingen ertoe nauwkeurig dienen te toetsen.

Ik herhaal: anders zijn we weg. Ik kan heel goed begrijpen, dat de C.N.V.-mensen onder ons zitten te tobben over de zaak. Dat is niet erg. Erg ZOU pas zijn, als ze om Schriftbewijs zouden roepen, b.v. inzake de „samenspreking” (dan als uitzifters van de mug Joh. 17 zouden ontleiden, ik geloof met abuizen), doch de kemels van een quasi-Schriftbewijs uit de boeken van Mozes zouden verzwelgen, om de eenheid met het C.N.V. te bewaren.

De eenheid is altijd weg, als het geen op Schriftbewijs gegronde wezen wil.

K. S.

De zender Bloemendaal

Er zijn er nog, die den radio-zender Bloemendaal steunen. Ze moeten eens nadenken over een gedrukte preek van dr J. L. Koole, voor dezen radiozender uitgesproken. Thema: de onvergeeflijke zonde, Ezau's verkoop van het eerstgeboorterecht wordt als voorbeeld daarvan gezien.

Dat ik die meening niet deel, doet hier niet ter zake. Het gaat ons erom, dat de prediker per radio (zullen we nu ook een Strijdende-Kerk-kruistocht beleven als tegen dr D. v. Dijk, die voor allen tegelijk het zwaard des Woords liet snijden, voor ons en voor de synodocranten), dat de spreker per radio van een bepaalden en „niet-kerkelijken” zender uitsprak: „Wij mogen zeer dankbaar zijn voor het onlangs genomen besluit van onze kerken om aan onze gescheiden (!) broeders en zusters de hand te blijven reiken (!), want wij vernemen daar soms een lasteraal, die ons met ontzetting vervult. Ja, laat ons onze verantwoordelijkheid tegenover anderen maar innig beseffen; als onze tekst over de onvergeeflijke zonde spreekt, is enkele verzen terug te lezen: Jaag den vrede na met allen”.

Tot zoover het citaat. We zullen niet aan dr J. L. Koole vragen, of niet een met ontzetting vervullende laster mede voor zijn rekening komt inzake Greijdanus: zonden zijn hem publiek verweten, waarvan geldt: wie daarin blijft (en hij is er in gebleven) heeft geen deel in Christus' Rijk. Om van die honderden anderen maar te zwijgen. Wij zullen hem wel vragen: begrijpt hij nog niet, dat vonnissen, als die ook gij maar laat loopen, als ze verkeerde gronden aanvoeren (en gij WEET, dat dat zoo is) een publieke laster zijn? Dien gij voor u zelf aanvaardt?

Houd eens een radiopreek over de vragen van 1944. En zeg dan eens hardop per radio: ik, dr J. L. Koole, betuig hier, dat alle vleesch, ook het mijne, op deze vragen alleen maar met ja mag antwoorden, en dat wie het niet doet, openbare grove zonde doet, waarvan het daarin blijven onvergeeflijk is; want zoolang hij daarin blijft, heeft hij geen deel in het Rijk van Christus. Stuur mij dan die preek toe, en U krijgt van mij de financiële bijdrage, omdat ge dan situatietekening geeft, dat schoone goed te midden van telex en kerkpropaganda.

K. S.

LITERATUUR EN KUNST

Een goede oplossing

Isabel Rodriguez: „Brieven aan mijn moeder”. — Bosch & Keuning N.V., Baarn.

Wij weten zoo langzamerhand wel, dat het er niets toe doet, in welken vorm een roman geschreven wordt. De schrijver kiest eenvoudig dat stilistisch procédé, waarin hij het zuiverst zijn gedachten, probleemstelling, levensvisie of wat dan ook, een vorm kan geven. De lezer zal moeten gevoelen, dat het zoo moest gebeuren en zal dit zonder moeite aannemen, als vorm en inhoud volkomen aansluiten. Is dit niet het geval, dan rijzen er bezwaren, die meetellen bij het samenvatten van een aesthetische beoordeling.

Er zijn vrij veel boeken in briefvorm geschreven, heel goede en heel slechte en veel middelmatige. Er zijn voor- en nadelen van op te sommen; het gevaar van mislukking is hier misschien grooter dan ergens elders — het doet er niet zoo heel veel toe, als het boek ons maar pakt en boeit, soms zelfs ondanks zijn vorm.

De schrijver behoeft geen Spaansch pseudoniem te kiezen voor een zoo Hollandsch genre, als de briefroman. Hij doet het zeker niet om interessant te lijken, want ik kan haast geen minder pakkenden titel bedenken, dan hij koos. Als hij er mee wil aangeven het essentiële van zijn boek, is dit niet geslaagd, want de auteur laat de schrijfstijl zelf al in den vierden brief twijfelen aan de juistheid van het woord: brieven. Zij ziet het daar zelf als een soort dagboek. Ook later komt zij — terecht — opnieuw tot die gedachte. Zij kan den briefvorm niet handhaven; doet het ook niet. Het weglaten van aanspreking en ondertekening met den aanloop daarheen, geven deze brieven uiterlijk reeds den vorm van brokjes uit een dagboek. En dit zijn het eigenlijk daardoor ook. Deze brieven worden immers gericht aan een overledene, zij zijn derhalve nooit reacties op uitingen van den geadresseerde; zij bevatten niets dan een verslag der belevenissen en gevoelens van de schrijfstijl. Alleen, deze meent daarin den weg van haar moeder te gaan, zij wil haar leven als het ware telkens confronteeren met dat van haar — onbekende — moeder.

Zij bouwt haar fantasieën op de zeer weinige gegevens die ze bezit: dat zij de dochter is van een ongetrouwde moeder en een onbekenden vader.

Als geloovig meisje — pas heeft ze belijdenis afgelegd — weet ze de verhouding tusschen haar ouders zondig geweest te zijn; de ingeschapen liefde van het

kind omvlecht het leelijke in haar afkomst met de fraaiste fantasieën over een groote, diepe, „heilige” liefde die het moet geweest zijn. En voor die milde fantasie heeft ze haar moeders instemming nodig. deze moet haar als liet ware uit den hemel de bevestiging geven door een innerlijk contact. En daar vraagt ze om door middel van haar brieven.

Doch als straks blijkt, dat de idylle die zij zich zoo schiep, een waandenkebeeld is; als de nuchtere werkelijkheid haar een onstuimig jong meisje het slachtoffer ziet worden van een gemeenen bedrieger, die misbruik maakte van een zwak oogenblik en zich er zelfs niet om bekommerde, of zij daardoor moeder werd of niet, dan valt de oorzaak voor haar brieven weg. Zij kan zich dan alleen maar zelf een voorstelling trachten te geven van het mateloos leed, dat haar moeder in haar leven te dragen kreeg, een leed met een aanwijsbare schuld, dat toch doet vragen: waarom?

Wanneer zij nu haar vader leert kennen en door diens verdere optreden tegenover haar zelf en een ander meisje, een groeiende minachting voor hem gaat gevoelen, dan kan zij dit alleen met zichzelf uitlechten, want hier staat haar moeder buiten, en haar brieven worden tot dagboek.

Hoewel de gekozen vorm, de titel zelfs, niet volgehouden wordt, wat wel een zwakke plek is uit het boek, blijkt dit niet te hinderen voor de waardeering van het boek qua roman. De auteur weet ons vast te houden, door de eenvoudige, maar volkomen eerlijke uitwerking van zijn opzet. Verschillen wij niet allen graag de leelijkheid van onze zonden achter een kunstig weefsel van verontschuldigungen? Schrijven wij niet heel gemakkelijk het leed, de ellende, de vuilheid van deze wereld en van onszelf toe aan God, die dat toch evengoed anders had kunnen doen zijn?

Met niets ontziende eerlijkheid, waarbij hij zich wel eens anders uitdrukt dan wij het gewoon zijn, plaatst de schrijver ons tegenover onze zonde en de beleediging van Gods heiligheid. Geen enkele schoone schijn of vroom bedrog kan verdoozelen, dat wij leven enkel van genade, dat wij dit echter slechts kunnen zien door het geloof. En weer is hier geen ontkoming met een beroep op onze onmacht in dezen, daar God toch het geloof moet schenken. Alle zelfverdediging wordt ons hier uit de handen geslagen, de waan, dat wij ons kunnen veilig stellen, ons geheel ontnemen, door den absoluten eisch van God, dat wij moeten gelooven, daar ongelooft hoogmoed is.

Isabel moet leeren, dat gelooven enerzijds niet gemakkelijk is, want het bestaat maar niet uit ondoordnasprenken van geloofswaarheden, doch anderzijds heel eenvoudig is, daar het niet meer verlangt dan zich zonder verder vragen, vast te klemmen aan Gods eigen beloften.

Zij leert dit in het huis van den kunstschilder Foerster, een blijmoedig christen, wiens zuivere vroomheid gepaard gaat met het volop genieten van het schoone dat God hem geeft. Beide accepteert hij kinderlijk dankbaar: lief en leed. Zijn leven, dat zoo heel anders is dan dat van de meer traditionele vromen, die Isabel kent, heeft een grooten invloed op haar. Zij wil het schoone wel dankbaar uit Gods hand aannemen, en dat lijkt heel vroom, maar met het leed weet ze geen weg. Waarom moet zij uit zulke ouders voortkomen, waarom moet haar moeder, de minst schuldige in haar oogen, zoo zwaar boeten voor haar zonde, terwijl de lichtzinnige vader rustig verder leeft, waarom geeft God aan Jan, van wien zij zoo zielsveel houdt, het geloof niet? De vragen vermenigvuldigen zich.

De schok komt, als Foerster op den sterfdag van zijn vrouw, Isabel verwijt, dat zij niets doet met haar verdriet, dat zij gekregen heeft om te groeien in de genade. Het geloof bij dezen bedroefden man, opent haar de oogen voor haar eigen oneerlijkheid tegenover God.

Zij kan nu de rust vinden, in de „Schaduw van Jeruzalem”, zooals de nieuwe naam van het huis „De waan” symboliseert.

Met groote innigheid wordt het leven in villa „de Waan” beschreven; niets van het genieten der bewuste en onbewuste levensvreugde der kinderen en hun kinderlijken vader, ontgaat des schrijvers liefdevollen blik. Dat hij daarbij geheel zijn briefvorm vergeet, ongetwijfeld een fout, vergeven we hem graag voor den diepen kijk dien hij ons gunt in 't zieleleven van 'n kind. Hier staan tal van zeldzaam mooie opmerkingen, die blijken geven van een groot psychologisch inzicht, en een sterk beeldend vermogen.

Soms is misschien de dichter den prozaïst de baas — het zij zoo. Geen boek is er zonder fouten. De compositie rammelt wat, de vormgeving wordt niet volgehouden, de uitweidingen gaan soms wat ver — het is alles waar, maar toch is het mooi, omdat het een echt christelijk boek is.

Jammer alleen vind ik het, dat de figuur van Jan niet scherper uitkomt. Immers Isabels verhouding tegenover Jan heeft overeenkomst met die van haar vader en moeder. Dat zij tot het besluit komt, ondanks haar groote liefde voor hem, hun verhouding te verbreken, is het noodzakelijk gevolg van haar nieuw verkregen inzicht: geen volgen van eigen wil, onder voorwendsel zoo de bokeering van Jan mogelijk te maken, maar een radikaal breken, omdat God het eischt. Haar moeder heeft het niet gekund; zij heeft het leed daarvoor alleen moeten dragen. Haar kindje kon ze niet waarschuwen, haar groote dochter liet ze haar beeltenis na. En na jaren heeft die dochter het

leed van beeld te den no

Ook leerd, c genade.

Dit waarde de ople aanwinn Gron.

Boe

Tusse

Met king ge Barth a volgend

We la we gr

Ik den boek o problee geloof de daan verzen dat Goma c t u in de r van de actueel

Maar voldoen vaardig het dog op het meerde pretatie formeer Inderda were pr wat er hoeft e der reo ken. Ma hebben, v ó ó r ons die posities daarom gonon e ten een Barth h tiek ste daarvar

Hier de gebe laatste t h e o leerinhu weging ken. Da gen bin grenzen theologie kan ziele behalve meer te zich me door he opdrin

De groote g e n a v aardig cates v Vogel, z accent e wereld, cher, R e rament een figu verkon theologi grippen met zijn scheefge Inderda R o m e zijn een formato geloof a Maar twaalfde beruchte

Soo loove berm Christ

1) Dr (maugur